

Exclusieve opleidingen scoren in West-Vlaanderen

Analyse van het aanbod en de aantrekkingskracht van het West-Vlaamse hoger onderwijs

dr. Marie Van Looveren • sociaaleconomisch beleid, WES

Het opleidingsaanbod in het hoger onderwijs in West-Vlaanderen is eerder gering. Het aanbod aan bacheloropleidingen beperkt zich tot zeven van de twaalf bestaande studiegebieden. Masteropleidingen zijn enkel in het studiegebied industriële wetenschappen en techniek te volgen. Opleidingen die zich kwalitatief onderscheiden van het bredere aanbod in Vlaanderen door sterk in te spelen op de interesses van jongeren en vragen vanuit het bedrijfsleven, hebben evenwel een aantrekkingskracht op studenten vanuit heel Vlaanderen.

Het opleidingsaanbod van hogescholen en universiteiten is minder eenduidig te bepalen dan vroeger. Niet alleen de instellingen zelf, ook de bredere associaties bieden opleidingen aan. Zo worden sommige opleidingen in theorie door verschillende instellingen aangeboden, terwijl ze in de praktijk maar op één locatie ingericht worden.

We concentreren ons in dit overzicht op de opleidingen die studenten binnen West-Vlaanderen kunnen volgen, eerder dan op alle opleidingen die de West-Vlaamse instellingen voor hoger onderwijs aanbieden. Het hogeronderwijsregister bevat bovendien alle geaccrediteerde opleidingen, terwijl niet alle geaccrediteerde opleidingen effectief door de instellingen worden

ingericht. Het onderstaande overzicht baseert zich bijgevolg op het samenvoegen van gegevens uit het hogeronderwijsregister en de websites van de betrokken instellingen. Daarnaast komt het voor dat opleidingen geaccrediteerd zijn onder een bepaalde naam, maar ondertussen een naamsverandering ondergingen. Hier maakten we telkens gebruik van de geaccrediteerde opleidingsbenaming.

Tabel 1

Aantal opleidingen in West-Vlaanderen, verdeeld over de verschillende opleidingsvormen, academiejaar 2007-2008

Opleidingsvorm	Aantal opleidingen
Academisch gerichte bacheloropleiding	23
Professioneel gerichte bacheloropleiding	52
Masteropleiding	20
Bachelor na bacheloropleiding	13
Master na masteropleiding	1
Na- en bijscholing	2
Postgraduaat	30
Totaal aantal opleidingen	141

Bron: www.hogeronderwijsregister.be

Wat kan je studeren in West-Vlaanderen?

West-Vlaanderen telt vier instellingen en één campus die hoger onderwijs aanbieden. Hiervan zijn er drie hogescholen, *Hogeschool West-Vlaanderen*, *Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende* en *Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen*, één niet ambtshalve erkende instelling, *Europacollege Brugge* en één universitaire campus in Kortrijk die integraal deel uitmaakt van de Katholieke Universiteit Leuven.

De drie hogescholen en de K.U.Leuven Campus Kortrijk bieden samen 141 geaccrediteerde opleidingen aan (tabel 1). Het Europacollege heeft een bijzondere status omdat ze enkel post-universitaire opleidingen aanbiedt. Ze doet dit in vier studiedomeinen: European Legal Studies, European

Economic Studies, European Political and Administrative Studies en EU International Relations and Diplomacy Studies.

Professionele bachelors

De drie West-Vlaamse hogescholen bieden samen 52 professionele bacheloropleidingen

Tabel 2

Aantal professionele bacheloropleidingen in de verschillende studiegebieden, academiejaar 2007-2008

Studiegebied	Opleiding	Aantal in West-Vlaanderen
Architectuur	BA in de architectuur-assistentie	1
Audiovisuele en beeldende kunst		0
Biotechniek	BA in de Agro- en biotechniek	1
Gezondheidszorg	BA in de verpleegkunde	3
	BA in de ergotherapie	2
	BA in de biomedische laboratoriumtechnologie	2
	BA in de vroedkunde	2
	BA in de voedings- en dieetkunde	1
	BA in de logopedie en audiologie	1
Handelwetenschappen en bedrijfskunde	BA in de toegepaste informatica	2
	BA in het communicatiemanagement	1
	BA in het toerisme en recreatiemanagement	2
	BA in het officemanagement	3
	BA in de journalistiek	1
	BA in de netwerkeconomie	1
Industriële wetenschappen en technologie	BA in het bedrijfsmanagement	2
	BA in het hotelmanagement	1
	BA in de multimedia en communicatietechnologie	1
	BA in de autotechnologie	1
	BA in de elektrotechniek	1
	BA in de elektronica-ICT	2
	BA in de elektromechanica	2
	BA in de mechanische ontwerp- en productietechnologie	1
BA in de chemie	1	
	BA in de luchtvaart	1
Muziek en podiumkunsten		0
Nautische wetenschappen		0
Onderwijs	BA in het onderwijs: kleuteronderwijs	3
	BA in het onderwijs: lager onderwijs	3
	BA in het onderwijs: secundair onderwijs	3
Productontwikkeling		0
Sociaal-agogisch werk	BA in de toegepaste psychologie	2
	BA in het sociaal werk	2
	BA in de orthopedagogie	1
	BA in de maatschappelijke veiligheid	1
Toegepaste taalkunde		0

Bron: www.hogeronderwijsregister.be

aan: KATHO heeft er 18, KHBO en HOWEST elk 17. Tabel 2 geeft een overzicht van de bacheloropleidingen binnen alle verschillende studiegebieden in Vlaanderen.

Van de 12 studiegebieden komen er 5 niet aan bod in West-Vlaanderen;

- audiovisuele en beeldende kunst;
- muziek en podiumkunsten;
- nautische wetenschappen;
- productontwikkeling;
- toegepaste taalkunde.

Binnen de andere studiegebieden bieden de West-Vlaamse hogescholen echter vier opleidingen aan die exclusief zijn:

- BA in de architectuur-assistentie (HOWEST);
- BA in de netwerkeconomie (HOWEST);
- BA in de luchtvaart (KHBO);
- BA in de maatschappelijke veiligheid (KATHO).

Naast deze unieke opleidingen, telt West-Vlaanderen ook een aantal unieke afstudeerrichtingen en keuzetrajecten. Het hogeronderwijsregister maakt tot op dit niveau echter geen vergelijking mogelijk.

HOWEST biedt exclusieve afstudeerrichtingen (digital arts and entertainment en industrieel productontwerpen binnen de opleiding BA in de multimedia en communicatietechnologie) en verscheidene unieke keuzetrajecten aan, die bovendien nog worden uitgebreid vanaf het volgende academiejaar. Dan zullen nog eens vijf nieuwe keuzetrajecten aangeboden worden. KATHO heeft naast de exclusieve basisopleidingen ook nog drie unieke afstudeerrichtingen (eventmanagement binnen de opleiding BA in het bedrijfsmanagement, Industrial management binnen de BA in de elektromechanica en kunststofverwerking binnen de BA in de mechanische ontwerp- en productietechnologie). KHBO, tot slot, heeft nog een voor Vlaanderen unieke afstudeerrichting sport- en cultuurmanagement binnen de opleiding BA in het bedrijfsmanagement.

Academische bachelors

Van de 23 academisch gerichte bacheloropleidingen, worden er 12 gedoceerd

aan de K.U.Leuven Campus Kortrijk. Hier is sowieso geen masteropleiding aan gekoppeld binnen de provincie West-Vlaanderen. De campus beperkt zich immers doelbewust tot het aanbieden van de eerste twee bachelorjaren, waarna de studenten automatisch kunnen doorstromen naar de moederuniversiteit in Leuven (of elders) om hun bacheloropleiding te vervolmaken en een masteropleiding aan te vangen. Van de overige 11 academisch gerichte bacheloropleidingen zijn er 10 die zich situeren binnen de industriële wetenschappen en 1 daarbuiten, namelijk bachelor in de revalidatiewetenschappen en de kinesitherapie. Ook voor deze laatste is een automatische doorstroming voorzien, aangezien enkel de eerste twee bachelorjaren worden aangeboden.

Masters

Van de 20 geaccrediteerde masteropleidingen worden er slechts 12 effectief in West-Vlaanderen aangeboden, 5 door KHBO en 7 door HOWEST (tabel 3).

Het aanbod aan academisch gerichte bacheloropleidingen en masters in de provincie West-Vlaanderen is dus eerder beperkt.

Tabel 3

Aanbod aan masteropleidingen per onderwijsinstelling, academiejaar 2007-2008

Masteropleiding	Onderwijsinstelling
Master in de industriële wetenschappen: bouwkunde	KHBO
Master in de industriële wetenschappen: elektromechanica	KHBO
Master in de industriële wetenschappen: kunststofverwerking (EXCLUSIEF)	KHBO
Master in de industriële wetenschappen: elektronica-ICT	KHBO
Master in de industriële wetenschappen: elektrotechniek	KHBO
Master in de industriële wetenschappen: biochemie	Howest
Master in de industriële wetenschappen: chemie	Howest
Master in de industriële wetenschappen: milieukunde (EXCLUSIEF)	Howest
Master in de industriële wetenschappen: electromechanica	Howest
Master in de industriële wetenschappen: elektrotechniek	Howest
Master in de industriële wetenschappen: elektronica-ICT	Howest
Master in de industriële wetenschappen: industrieel ontwerpen (EXCLUSIEF)	Howest

Bron: www.hogeronderwijsregister.be

Enkel binnen de industriële wetenschappen kan men een mastergraad behalen. Drie masteropleidingen die in West-Vlaanderen worden gegeven, zijn uniek voor Vlaanderen. Het betreft drie ingenieursopleidingen: master milieukunde, master industrieel ontwerpen en master kunstfenttechnologie.

Wie studeert er in West-Vlaanderen?

Aan de drie West-Vlaamse hogescholen studeren in totaal 13.667 studenten. 80,7% hiervan is afkomstig uit de eigen provincie, 12,7% uit Oost-Vlaanderen en 2,5% uit Antwerpen. Studenten uit andere provincies of gewesten zijn er amper (tabel 4).

K.U.Leuven Campus Kortrijk voegt hier nog 1.003 studenten aan toe. Zoals uit tabel 5 blijkt, zijn deze studenten voor meer dan 90% afkomstig uit de provincie West-Vlaanderen.

Vier bacheloropleidingen en drie masteropleidingen worden exclusief aangeboden in West-Vlaanderen. Tabel 6 geeft een overzicht van de studentenpopulatie in deze opleidingen, naar hun provincieafkomst.

Twee van de vier unieke bacheloropleidingen hebben een grote aantrekkingskracht buiten de provincie, namelijk de bachelor in de luchtvaart en de bachelor in de architectuur-assistentie, waarin respectievelijk 65% en 45% van de studenten afkomstig

Tabel 4

Afkomst studenten aan West-Vlaamse Hogescholen, per provincie, academiejaar 2006-2007

Provincie	In %
Antwerpen	2,5
Brussels Hoofdsteljk gewest	0,1
Limburg	1,0
Oost-Vlaanderen	12,7
Vlaams-Brabant	2,3
West-Vlaanderen	80,7
Wallonië	0,4

Bron: Agenschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, verwerking WES

Tabel 5

Studentenpopulatie K.U.Leuven Campus Kortrijk, naar afkomst per provincie, academiejaar 2006-2007

	Aantal	In %
Limburg	3	0,3
Oost-Vlaanderen	58	5,8
Vlaams-Brabant	8	0,8
West-Vlaanderen	925	92,2
Andere	9	0,9

Bron: K.U.Leuven Campus Kortrijk, verwerking WES

wanneer we de studentenaantallen bekijken, met name de bacheloropleiding in de multimedia en communicatietechnologie. Niet alleen is dit met 1.052 inschrijvingen de grootste opleiding van West-Vlaanderen, ook de aantrekkingskracht is erg groot (tabel 7). Slechts de helft van de studenten komt uit de eigen provincie. 32% komt uit Oost-Vlaanderen en telkens ongeveer 7,5% uit Vlaams-Brabant en Antwerpen. Deze opleiding is weliswaar niet uniek in Vlaanderen, maar heeft wel twee unieke afstudeerrichtingen (digital arts and entertainment en industrieel productontwerpen). De nauwe samenwerking die de opleidingscoördinatoren onderhouden met de bedrijfs wereld zorgen ervoor dat deze opleiding sterk inspelt op de bestaande vraag. Dit is ongetwijfeld een van de factoren die het grote succes van de opleiding verklaart.

Analyse van het aanbod

Het aanbod aan opleidingen in het hoger onderwijs is ontegensprekelijk beperkt in West-Vlaanderen. Dit is vooral historisch

Tabel 6

Studentenpopulatie in de voor Vlaanderen exclusieve opleidingen, naar afkomst per provincie, academiejaar 2006-2007

	Antwerpen	Brussels Hoofdstedelijk Gewest	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Totaal
BA in de maatschappelijke veiligheid	4,1%	0,8%	3,3%	14,6%	5,7%	71,5%	123
BA in de luchtvaart	23,4%	0,0%	9,5%	17,5%	12,4%	35,0%	137
BA in de netwerkeconomie	7,4%	0,0%	0,0%	6,2%	0,0%	84,0%	81
BA in de architectuur-assistentie	10,3%	0,0%	10,7%	18,3%	5,6%	55,2%	252
MA in de industriële wetenschappen: industrieel ontwerpen	0,0%	0,0%	7,4%	29,6%	7,4%	55,6%	27
MA in de industriële wetenschappen: milieukunde	15,0%	0,0%	10,0%	10,0%	0,0%	65,0%	20
MA in de industriële wetenschappen: kunststofverwerking	11,5%	0,0%	0,0%	11,5%	3,9%	73,1%	26

Bron: Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen, verwerking WES

Tabel 7

Studentenpopulatie in de BA multimedia en communicatietechnologie, naar afkomst per provincie, academiejaar 2006-2007

	Antwerpen	Brussel Hoofdstedelijk Gewest	Limburg	Oost-Vlaanderen	Vlaams-Brabant	West-Vlaanderen	Wallonië	onbekend/niet ingevuld	Totaal
BA in de multimedia en communicatietechnologie	7,6%	0,1%	3,0%	32,1%	7,4%	49,4%	0,2%	0,1%	1.052

Bron: www.hogeronderwijsregister.be

te verklaren door het ontbreken van een volwaardige universiteit binnen de provincie. Het aanbod aan masteropleidingen beperkt zich hierdoor tot het studiedomein van de industriële wetenschappen en technologie (die vroeger tot het hoger onderwijs van het lange type behoorden). Ook het aanbod aan studiegebieden binnen de bacheloropleidingen is beperkt: 5 van de 12 Vlaamse studiegebieden, waaronder alle artistieke studiegebieden, komen helemaal niet aan bod in West-Vlaanderen. Voor de andere zeven studiegebieden is het aanbod wel goed.

Tegenover deze vaststelling dat het globale aanbod eerder gering is, staat dat de Vlaamse trend van rationalisatie en schaalvergroting in het hoger onderwijs nog niet ten einde is. Het aanbod aan opleidingen in het hoger onderwijs wordt minder op

lokaal niveau bekeken, maar binnen de bredere associaties. Alle hogescholen zijn vandaag verbonden aan een universiteit in één van de vijf associaties (Universitaire Associatie Brussel, Associatie Universiteit en Hogescholen Antwerpen, Associatie K.U.Leuven, Associatie Universiteit-Hogescholen Limburg, Associatie Universiteit Gent). Studenten kunnen dus vanuit de regionale hogeschool eenvoudig doorstromen naar masteropleidingen binnen de associatie. In de meeste gevallen kan men hiervoor een schakelprogramma volgen, dat soms reeds kan opgenomen worden binnen het reguliere onderwijsprogramma. Doorstroommogelijkheden zijn er dus, ondanks de afwezigheid van masteropleidingen binnen de grenzen van de provincie West-Vlaanderen, zeker en vast wel. Tegelijkertijd zien we dat unieke opleidingen een grotere aantrekkingskracht heb-

ben op studenten van buiten de provincie. Rekening houdend met de hoge eisen die de overheid stelt om nieuwe opleidingen in te richten, lijkt de strategie van het kwalitatieve onderscheid de meest aangewezen om de aantrekkingskracht van West-Vlaanderen als studentenregio te verhogen. Unieke opleidingen of afstudeerrichtingen en keuzetrajecten die inspelen op zowel vragen van de bedrijfsweld als aanknoppen bij de interesses van jongeren, omvatten een belangrijke groeikans voor het West-Vlaamse hoger onderwijs. ■

¹ <http://www.kuleuven-kortrijk.be/nl/Algemeen/welkomstwoord-rector>

² Cf. telefonisch onderhoud met de opleidingscoördinator de heer J. Van Nieuwenhuysse, dd. 21/4/2008.